

Szczecin, 27.03.2015 r.

**Stowarzyszenie
“Niepełnosprawność – Jeden Front”
ul. Turkusowa 8/23
70-778 Szczecin**

**Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa**

**Koordinator konsultacji:
Aleksandra Brodzka-Jędrzejczak
Departament Polityki Rodzinnej**

W ramach konsultacji społecznych odnośnie projektu ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw z dn. 13 marca 2015 r. stowarzyszenie “Niepełnosprawność - Jeden Front” do proponowanych zmian ustosunkowuje się następująco:

Art. 1:

1. Zmiana w art. 2, pkt. 2 oznacza likwidację „specjalnego zasiłku opiekuńczego” i jest jak najbardziej pozytywna i zgodna z wyrokiem TK **Sygn. akt K 38/13**.
2. Uchylenie art. 16a wynika bezpośrednio z powyższego.
3. Zmiana w art. 17, ust. 1 rozszerza listę świadczeniobiorców o współmałżonka, co również wynika z pierwszej zmiany.

Zmiana w ustępie 3, narzucająca próg dochodowy w kwocie 1000,- jest niedopuszczalna i nie jest w pełni zgodna z wyrokiem TK.

Z uzasadnienia wyroku:

„Punktem odniesienia dla ustawodawcy decydującego o przyznaniu tego świadczenia powinna być konkretna rodzina. Konstytucja przewiduje prawo do szczególnej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej (art. 71 ust. 1). Posłużenie się kryterium dochodu rodziny w celu sprawdzenia jej sytuacji finansowej nie jest zatem arbitralne. Służy dokonaniu oceny czy podmiot ubiegający się o wsparcie rzeczywiście potrzebuje pomocy finansowej. W szczególności wymaga by w pierwszej kolejności ocenić zdolności zaspokajania własnych potrzeb egzystencjonalnych przez samego niepełnosprawnego, a potem również przez jego najbliższą rodzinę, która w sposób oczywisty zobowiązana jest do troski o swoich bliskich. **Dopiero obiektywny brak możliwości zaspokojenia tych potrzeb uzasadnia oczekiwanie pomocy ze strony całego społeczeństwa.**”

Wynika z tego w sposób oczywisty, że narzucenie tak karygodnie niskiego progu spowoduje z automatu konieczność ponownego zwrócenia się do TK, zaś kolejny wyrok TK pociągnie za sobą wnioski o odszkodowania.

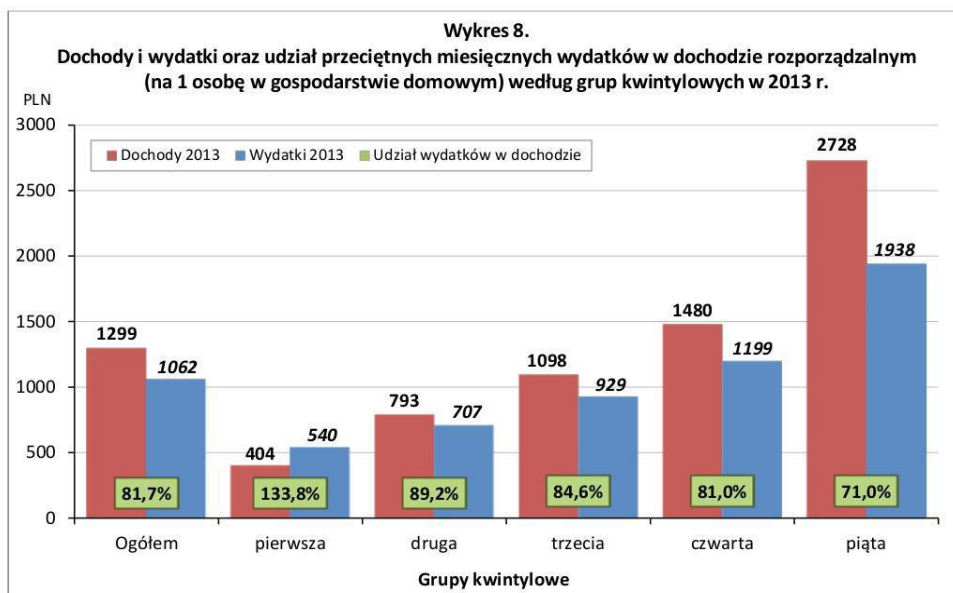
Oczywiście kryterium jak najbardziej może istnieć, co wynika również z wyroku TK „Nie ma konstytucyjnego uzasadnienia teza, w myśl której wsparcie pochodzące z budżetu państwa powinno przysługiwać wszystkim rezygnującym z pracy zawodowej w celu sprawowania opieki nad najbliższymi osobami niepełnosprawnymi.”, powinno być jednak dostosowane do potrzeb świadczeniobiorcy i nie może stanowić podstawowej czy jednej z głównych przesłanek.

Kwota kryterium podana przez IPISS (tj. 750 zł) jest choćby różna od kwoty progu do dodatku na rehabilitację, zależnego od zasiłku rodzinnego i stanowiącą w chwili obecnej 664,- - czyli o blisko 100,- mniej. Ministerstwo w swojej propozycji podwyższa kwotę progu do 1000,-, ale w dalszym ciągu nie wiadomo, czym się

pracownicy IPiSS kierowali w wyliczaniu progę, a osoby znające temat wiedzą, że kwota 750,- jest absurdalna, zaś 1000,- tylko troszkę mniej absurdalna.

Dodajmy do tego, że „naliczenie” kwoty progę przez IPiSS nie wynika, bynajmniej, z rzetelnie przeprowadzonych w środowisku badań, a powstała jedynie na podstawie bliżej niesprecyzowanych i nie do końca wiarygodnych badań GUS i w odniesieniu do I i II kwintyla „przeciętnych rodzin” + „drobne wydatki na leki i rehabilitację” – bo trudno to nazwać jakoś inaczej. Wygląda to na rok 2013 tak:

najgorszej – 6,2%.

Udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym w najwyższej grupie kwintylowej wyniósł 71,0%, a w najniższej 133,8%, co oznacza, że gospodarstwa najbiedniejsze były zmuszone korzystać ze swoich oszczędności bądź pożyczek lub kredytów.

Wynika z tego w sposób dość widoczny, że średnie wydatki na osobę w „przeciętnej rodzinie” za rok 2013 w dwóch pierwszych kwintylach – zgodnie z informacją IPiSS – dają średnią wydatków 623,50. Jeśli doliczymy „drobne wydatki na leki i rehabilitację” – wyjdzie w rzeczy samej circa 750,-. Do czego rząd dodał ok. 250,-, co i tak nikogo nie ratuje.

Z uwagi na to, że nie zostały przeprowadzone żadne gruntowne, empiryczne badania na żadnej skonkretyzowanej grupie (a w zasadzie nie zostały przeprowadzone jakiegokolwiek badania), bazowano wyłącznie na podstawie „koszyka GUS” i nie wzięto pod uwagę choćby takich czynników jak:

- dieta cukrzycowa czy wątrobowa;
- realne wydatki na leki przy, choćby, autyzmie;
- realne wydatki na rehabilitację, szczególnie przy deficytach ruchowych;
- wydatki na paliwo w przypadku podopiecznych niepełnosprawnych ruchowo i wymagających transportu prywatnego;
- wydatki na maści, kremy na odleżyny, środki opatrunkowe w przypadku pacjentów leżących.

Dodatkowo należy zwrócić uwagę, że „statystyka” formalnie odnosi się do rodzin pełnych z jednym niepełnosprawnym dzieckiem. Nie uwzględniono sporego odsetka opiekunów samotnych ani gospodarstw, w których zarówno opiekun/opiekunowie, jak i podopieczny są dorośli.

Nie wzięto pod uwagę również faktu, że spora część rodzin musi korzystać z wynajmu, co drastycznie podnosi koszt utrzymania.

IPiSS nie od dziś zwraca uwagę stronie rządowej na konieczność przeprowadzenia szerokich i w miarę możliwości dokładnych konsultacji, sprawdzających dokładne potrzeby konkretnych grup (potencjalnych)

świadczeniobiorców. Opieranie się bowiem wyłącznie na dość oględnych wynikach GUS doprowadza do uzyskiwania kompletnie odrealnionych wyników.

Jeśli dodamy do tego, że realne „zawyżanie” wydatków przez pracowników IPiSS, wynikające z ich faktycznej wiedzy jest przez stronę rządową potępiane, raczej nie może być mowy o chęci rzeczywistej, zgodnej z potrzebami pomocy.

Tak więc próg dochodowy, zaproponowany przez rząd, nie jest oparty na żadnych racjonalnych przesłankach i dokładnych badaniach. Nie może być zatem traktowany jako realna podstawa do rozpatrywania. Dopiero przeprowadzenie badań empirycznych bądź szeroko zakrojone konsultacje z poszczególnymi grupami niepełnosprawnych i opiekunów – (o które zresztą, dla przypomnienia, od lat proszą pracownicy IPiSS) – da dokładny obraz potrzeb, który spowoduje, że próg Wsparcia Dochodowego Rodzin określi minimalny poziom dochodów:

- zapewniający spożycie żywności na poziomie *gwarantującym potrzeby rozwojowe* dzieci,
- pozwalający utrzymać *dostateczne* warunki mieszkaniowe,
- zapewniający *partycypację dzieci w procesie edukacji*,
- sprzyjający *integracji dzieci i rodziców ze społeczeństwem*,
- **nie powodujący stygmatyzacji dzieci z rodzin niezamożnych**;

określi zatem minimalny poziom dochodów na 1 osobę w rodzinie, potrzebny do normalnej egzystencji na poziomie zapewniającym nie tylko przetrwanie biologiczne, ale też i uniknięcie rażącego odstawiania rodzin objętych świadczeniem od reszty społeczeństwa w pozostałych punktach.

Aktualnie orientacyjnie jesteśmy w stanie ocenić, że próg taki powinien wynosić około 3000,- na osobę w rodzinie, bowiem koszt leków, rehabilitacji, środków higieny i innych, jak również elementarnych potrzeb życiowych i społecznych jest wysoki. Szczególnie w grupie obciążonej niepełnosprawnością.

Wysokość kryterium dochodowego powinna być waloryzowana wraz z wysokością świadczeń.

Kolejną, związaną bezpośrednio z samym faktem istnienia progu, kwestią jest pytanie: co z osobami, które ten próg przekroczą w zakresie, w jakim przyznawane jest w związku ze świadczeniem ubezpieczenie emerytalno – rentowe?

Art. 17 ustawy stanowi:

„1. Świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przysługuje:

(...)

- jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.”

Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych przewiduje, oczywiście, dobrowolne ubezpieczenie emerytalno – rentowe:

„Art. 7. Prawo do dobrowolnego objęcia ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi przysługuje osobom, które nie spełniają warunków do objęcia tymi ubezpieczeniami obowiązkowo.”

Trudno jednak oczekiwać, że będą w stanie to robić. W dodatku biorąc pod uwagę status prawny opiekuna osoby niepełnosprawnej należałoby oczekiwać, że zabezpieczenie emerytalno – rentowe i ewentualnie zdrowotne będzie obejmować opiekuna z gospodarstwa domowego przekraczającego dochód na osobę w takim samym zakresie, w jakim obejmuje opiekuna nie przekraczającego tego progu.

Treść artykułu 17, ust. 7 pkt. 1 i 2 w zakresie, w jakim różnicuje kwotę świadczenia pielęgnacyjnego jest **absolutnie niedopuszczalna**.

Biorąc pod uwagę, że:

„1. Świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przysługuje:

(...)

- jeżeli **nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki** nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.”

Stosując jak najbardziej zasadnie wykładnię rozszerzającą należy wziąć pod uwagę, że opiekunowie w takim samym stopniu rezygnują, niezależnie od wieku osoby niepełnosprawnej, mają zbliżone potrzeby życiowe, rezygnują zaś z płacy minimalnej.

Nie ulega wątpliwości, że takie różnicowanie świadczenia zaowocuje kolejną skargą do Trybunału Konstytucyjnego z powołaniem na art. 32, ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, który w tym wypadku ewidentnie zostaje naruszony w stosunku do **opiekunów** osób dorosłych. Świadczenie pielęgnacyjne bowiem z

definicji stanowi środki *opiekuna*, nie zaś *osoby niepełnosprawnej*, a co za tym idzie – nie ma zastosowania ani art. 69, ani art. 72 Konstytucji.

Biorąc pod uwagę cytowany już wyrok TK można domniemywać, że i w tym wypadku wyrok byłby korzystny dla opiekunów osób dorosłych, a co za tym idzie – opiekunowie mogliby wnosić o odszkodowania za czas, w którym obowiązywała z założenia wadliwa ustawa.

Art. 17, ust. 2 jest krzywdzący, ponieważ obwarowania z niego wynikające powodują, że osoba spokrewniona w innym niż pierwszym stopniu zostaje wykluczona, jeśli osoba spokrewniona w pierwszym stopniu ma fizyczną i prawną możliwość opieki. Niemniej nie zostało wzięte pod uwagę, że w tej sytuacji albo osoba spokrewniona w pierwszym stopniu zostaje zmuszona do rezygnacji z pracy - czasem intratnej - bądź dalszy krewny zostaje tzw. opiekunem wykluczonym - czyli może się fizycznie opiekować, niemniej nie przysługują mu z tego tytułu żadne świadczenia bądź ulgi.

To wiąże się bezpośrednio z koniecznością zmiany definicji opiekuna faktycznego, która powinna obejmować osoby nieobjęte obowiązkiem alimentacyjnym, bądź spokrewnione w stopniu innym niż pierwszy i prowadzące z **niepełnosprawnym niezależnie od jego wieku** wspólne gospodarstwo. Nie może też ograniczać się wyłącznie do opiekuna prawnego, ponieważ nie są to pojęcia tożsame, a opiekun prawny zajmować się może li tylko nieletnim bądź osobą ubezwłasnowolnioną. Nie wszyscy niepełnosprawni wymagający 24 godzinnej opieki, są nieletni lub ubezwłasnowolnieni.

Analogicznie rzecz się ma w przypadku osób określonych w ust. 8: świadczenie powinno być w kwocie stanowiącej różnicę pomiędzy świadczeniem emerytalnym, rentowym bądź pozostałymi, a kwotą świadczenia (na dzień dzisiejszy 1200,-, od 1 stycznia 2016 r. 1300,- i dalej waloryzowaną).

Ust. 14, pkt. 2 stanowi o nieobjęciu świadczeniem opiekunów osób pozostających w placówkach zapewniających całodobową opiekę „przez więcej niż 5 dni w tygodniu”. Wydaje się to nieco niezrozumiałe, jakkolwiek obowiązuje od dawna, ponieważ w przypadku, kiedy osoba niepełnosprawna przebywa w placówce od poniedziałku rano do piątku po południu – nic nie stoi na przeszkodzie, żeby w tym czasie opiekun mógł podjąć zatrudnienie bądź inną pracę zarobkową.

Słusznym byłoby zmienić treść pozostałych punktów, które nawiązują do „specjalnego zasiłku opiekuńczego”. Biorąc pod uwagę zmianę w art. 2, ust. 2 – sformułowanie wydaje się bezzasadne.

Ust. 16 należałoby doprecyzować. Zrozumiałe jest, że opiekun może być zarejestrowany w sytuacji, kiedy prawo do świadczenia jest zawieszona na czas kolejnej komisji orzekającej i uzyskania prawa do kolejnego świadczenia – w celu posiadania ubezpieczenia zdrowotnego. Ale nie jako „osoba poszukująca pracy”. Zresztą problem ubezpieczenia można rozwiązać zgłoszeniem jego braku i ich przyczyn pracownikowi socjalnemu. Ośrodek Pomocy Społecznej może wówczas ubezpieczyć opiekuna - o ile kryterium dochodowe do takiego ubezpieczenia będzie równe kryterium do samego świadczenia, nie zaś około 400,- - jak ma to miejsce aktualnie. W sytuacji ustalonego prawa do świadczenia zarejestrowanie w urzędzie pracy jako osoba poszukująca pracy wydaje się zupełnie nieuzasadnione, co do zasady bowiem oznacza gotowość do podjęcia pracy, a zatem koliduje z koniecznością stałej opieki nad niepełnosprawnym.

Art. 18, ust 1 i kolejne z niewiadomych przyczyn nie uwzględniają art. 16, ust. 4 „4. Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje w wysokości 144,00 zł miesięcznie.”

Zmiana w art. 23, ust. 4aa i dodanie kolejnych budzą wątpliwość. Obligatoryjna kontrola zasadności przyznania świadczenia wskazuje, że zdaniem ustawodawcy opiekunowie masowo pobierają świadczenia jednocześnie wcale nie opiekując się osobami niepełnosprawnymi. Dotychczasowe brzmienie ustępu, dające fakultatywną możliwość kontroli jest wystarczające, o ile organy upoważnione będą z niej w uzasadnionych przypadkach korzystać, a nieprawidłowości będą obłożone sankcjami.

W art. 24, ust. 1 zmiana spowoduje konieczność wnoszenia o świadczenie każdego roku, wraz z innymi świadczeniami z wyjątkiem zasiłku pielęgnacyjnego. Zarówno zasiłek, jak i świadczenie wynikają z orzeczenia. Niezależnie od tego, czy orzeczenie jest przyznane bezterminowo, czy na czas określony – coroczna konieczność składania wniosku o świadczenie nie została niczym poparta i nie wydaje się mieć żadnego logicznego uzasadnienia. Chyba, że strona rządowa przyjmuje założenie, że opiekun nieoczekiwanie straci możliwość opiekowania się niepełnosprawnym (ciężka choroba bądź zgon) i kto inny bezprawnie będzie pobierał świadczenie w dalszym ciągu. Niemniej nawet takie wyjaśnienie nie wydaje się dostatecznie przekonujące, jeśli wziąć pod uwagę skalę problemu i liczbę świadczeń.

Tym samym bezzasadna jest zmiana w pkt. 4 tegoż artykułu.

W art. 24, ust. 2 w odniesieniu do niemożliwych do zaakceptowania zmian w art. 17, ust. 7, pkt. 1 i 2 nieuzasadniony jest fragment „oraz świadczenie pielęgnacyjne”.

Z Uzasadnienia:

„- TK orzekł o częściowej niekonstytucyjności wprowadzenia do ustawy o świadczeniach rodzinnych kryterium wieku powstania niepełnosprawności, jako przesłanki uzależniającej uzyskanie świadczenia pielęgnacyjnego,

- wyrok nie oznacza usunięcia tego kryterium z ustawy”

Wyrok nie oznacza również zachowania tego kryterium.

„2. Art. 17 ust. 1b ustawy powołanej w punkcie 1 **w zakresie, w jakim różnicuje prawo do świadczenia pielęgnacyjnego osób sprawujących opiekę nad osobą niepełnosprawną po ukończeniu przez nią wieku określonego w tym przepisie ze względu na moment powstania niepełnosprawności, jest niezgodny z art. 32 ust. 1 Konstytucji.**”

Zaś w uzasadnieniu wyroku:

„Przesłanka wieku powstania niepełnosprawności osoby wymagającej opieki, stanowiąca warunek przyznania prawa do świadczenia pielęgnacyjnego, powoduje zróżnicowanie sytuacji prawnej także w gronie opiekunów dorosłych osób niepełnosprawnych. **Takie zróżnicowanie w wersji przyjętej przez ustawodawcę nie ma konstytucyjnego uzasadnienia. Ustawodawca powinien w jednakowy sposób uregulować prawo do świadczenia pielęgnacyjnego opiekunów osób niepełnosprawnych, które nie są dziećmi.**”

Oczywiście dziećmi w rozumieniu ustawy, a nie wyłącznie z samego faktu, że opiekuje się nimi rodzic biologiczny czy zastępczy bądź skutkiem niepełnosprawności ich rozwój fizyczny, psychiczny czy intelektualny bądź samodzielność porównywalna jest z tymiż u kilkulatka.

„Wyrok Trybunału nie oznacza zatem usunięcia tego kryterium z ustawy. Nie stanowi również podstawy do uchylenia decyzji, które już przyznały prawo do świadczenia pielęgnacyjnego. Nie kreuje także nowego prawa do żądania świadczenia przez opiekunów dorosłych osób niepełnosprawnych, jeżeli niepełnosprawność ich podopiecznych powstała już po okresie dzieciństwa.”

Co oznacza, że sam w sobie punkt nie zostaje uchylony ze skutkiem natychmiastowym, nie powoduje natychmiastowej zmiany w prawach nabytych przez osoby objęte dotychczas specjalnym zasiłkiem opiekuńczym i ich praw do roszczeń z tego tytułu. Niemniej:

„**Wykonanie wyroku Trybunału wymaga podjęcia niezbędnych oraz niezwłocznych działań ustawodawczych prowadzących do przywrócenia równego traktowania opiekunów dorosłych osób niepełnosprawnych.** Ustawodawca ma w tej kwestii pewien margines swobody. Powinien wszakże uwzględnić zarówno możliwości finansowania świadczeń z budżetu państwa, jak również uszanować poprawnie nabyte prawa osób, które korzystają obecnie ze świadczeń w zaufaniu do państwa.”

Tak więc na ustawodawcy spoczywa przywrócenie równego traktowania opiekunów osób dorosłych przy jednoczesnym uwzględnieniu możliwości budżetu i uszanowaniu praw nabytych.

Zwrócić należy uwagę, że prawa nabyte, związane z zasadą *lex retro non agit* nie oznaczają praw dożywotnich. Domniemywać zatem można, że po ustaniu praw nabytych na czas określony – uzyskanie nowych praw odbywać się powinno na nowych zasadach, określonych w nowej ustawie.

Takie rozwiązanie byłoby znakomite wyłącznie w przypadku zrównania świadczenia pielęgnacyjnego niezależnie od wieku osoby niepełnosprawnej i wieku powstania niepełnosprawności do kwot ustalonych na dzień dzisiejszy dla dotychczasowych adresatów świadczenia pielęgnacyjnego. Inne rozwiązania w dalszym ciągu byłyby krzywdzące dla którejś bądź kilku grup opiekunów, bowiem albo w którymś momencie odbierałyby jednak prawo do świadczenia w wyższej kwocie – co podważyłoby zaufanie do państwa, bądź w dalszym ciągu powodowałyby różnicowanie w traktowaniu opiekunów dorosłych niepełnosprawnych posiadających prawa nabyte do świadczenia, opiekunów mających prawa nabyte do zasiłku specjalnego i opiekunów pobierających emeryturę lub rentę. W efekcie byłyby niezgodne z wyrokiem TK, a co za tym idzie – kwalifikowałyby się do zaskarżenia, a w przyszłości do roszczeń odszkodowawczych za założenia źle skonstruowany akt normatywny.

„Ochrona praw dziecka przez władze publiczne gwarantowana jest również w art. 72 Konstytucji. (...) **Zdaniem Trybunału, można odmiennie ukształtować reguły wypłacania świadczeń dla tych osób, które sprawują opiekę nad niepełnosprawnymi dziećmi** (por. uzasadnienie do wyroku część III pkt 7.2.).”

Określenie „można odmiennie ukształtować” nie jest jednoznaczne z „należy” czy „trzeba”. Szczególnie biorąc pod uwagę, że tytuł świadczenia nie dotyczy stricte osoby niepełnosprawnej tylko opiekuna. Tak więc prawa wynikające z art. 72 Konstytucji regulować można innymi świadczeniami, jak choćby od lat nie waloryzowanym i dramatycznie niskim zasiłkiem pielęgnacyjnym i/lub dodatkiem na rehabilitację i edukację.

„W celu realizacji wyroku Trybunału Konstytucyjnego (...) proponuje się wprowadzenie w ustawie o świadczeniach rodzinnych rozwiązania stanowiącego, że wszystkim osobom, które nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny, przysługiwać będzie jedno świadczenie opiekuńcze tj. świadczenie pielęgnacyjne.”

Niemniej de facto ów brak różnicowania okazuje się polegać tylko na nazwie świadczenia, nie zaś na realnych kwotach. A nie do tego chyba odnosi się głównie wyrok TK.

„Różnicowana natomiast zostanie wysokość świadczenia pielęgnacyjnego w zależności od wieku osoby, nad którą sprawowana jest opieka.”

Co również nie do końca jest prawdą, biorąc pod uwagę rozwiązania dotyczące praw nabytych i co samo w sobie nie jest zgodne z demokratyczną zasadą sprawiedliwości społecznej – art. 2 Konstytucji – w odniesieniu do opiekunów. Nie zachodzi korelacja pomiędzy wiekiem osoby niepełnosprawnej a potrzebami opiekuna.

„Proponuje się, aby do osób, które nabyły uprawnienie do świadczenia pielęgnacyjnego na podstawie obowiązujących ocenie przepisów, stosować przepisy dotychczasowe. Oznacza to, że opiekunowie osób niepełnosprawnych, którzy nabyli uprawnienie do świadczenia pielęgnacyjnego przed dniem wejścia w życie projektowanych regulacji, nie będą musieli spełniać wymogu kryterium dochodowego oraz wysokość przysługującego im świadczenia pielęgnacyjnego nie będzie uzależniona od wieku osoby, nad którą sprawowana jest opieka. *Dotyczyć to będzie również sytuacji, gdy o świadczenie pielęgnacyjne ubiegać się będzie osoba, która była uprawniona do świadczenia pielęgnacyjnego do dnia wejścia w życie projektowanej ustawy i utraciła po wejściu w życie projektowanej ustawy prawo do świadczenia pielęgnacyjnego w związku z utratą ważności orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności.* W takiej sytuacji prawo do świadczenia pielęgnacyjnego na starych zasadach będzie przysługiwać jeżeli wniosek o ustalenie tego prawa zostanie złożony w okresie 3 miesięcy, licząc od dnia wydania nowego orzeczenia o niepełnosprawności lub orzeczenia o stopniu niepełnosprawności.”

Takie rozwiązanie będzie powodować dalszą rozbieżność w traktowaniu opiekunów dorosłych osób niepełnosprawnych, zatem nie będzie zgodne z wyrokiem TK... Chyba, że kwota świadczenia pielęgnacyjnego **dla wszystkich opiekunów, którym świadczenie będzie przysługiwało** będzie w kwotach aktualnego świadczenia (z późniejszą waloryzacją).

„Dotyczyć to będzie również sytuacji, gdy o specjalny zasiłek opiekuńczy ubiegać się będzie osoba, która była uprawniona do specjalnego zasiłku opiekuńczego do dnia wejścia w życie projektowanej ustawy”

Biorąc pod uwagę zmianę w art. 2, pkt. 2 ustawy zasadniczej – kompletnie niezrozumiałe jest jednoczesne funkcjonowanie i nefunkcjonowanie specjalnego zasiłku opiekuńczego. Zasiłek zgodnie z treścią nowelizacji jednocześnie jest i go nie ma.

„Dodatkowo projektowana ustawa wprowadza możliwość nabycia prawa do zasiłku dla bezrobotnych przez osoby uprawnione do świadczenia pielęgnacyjnego/specjalnego zasiłku opiekuńczego/zasiłku dla opiekuna z tytułu sprawowania opieki nad osobą niepełnosprawną, które utraciły wskazane świadczenia na skutek zdarzeń niezależnych od tych osób, np. na skutek śmierci osoby, nad którą sprawowana była opieka. Za takim rozwiązaniem przemawia możliwość zagwarantowania osobom sprawującym dotychczas opiekę wsparcia w postaci zasiłku dla bezrobotnych w okresie po ustaniu prawa do wskazanych powyżej świadczeń z tytułu sprawowania opieki. Pobieranie świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego lub zasiłku dla opiekuna ma na celu częściową rekompensatę zakończenia aktywności zawodowej spowodowanego koniecznością sprawowania stałej opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny, a tym samym, zasadne jest, traktowanie przez ustawodawcę tej formy aktywności podobnie do zatrudnienia w zakresie możliwości uzyskania prawa do zasiłku dla bezrobotnych po utracie prawa do wyżej wskazanych świadczeń. Okres sprawowania opieki zaliczany będzie do tzw. 365 dni w okresie ostatnich 18 miesięcy przed dniem rejestracji jako bezrobotny w urzędzie pracy warunkujących uzyskanie prawa do zasiłku dla bezrobotnych.”

Co ma potwierdzenie w dodaniu punktu 9 w art. 71, ust 2. ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

„Konieczne jest także dokonanie zmian w ustawie z dnia 24 kwietnia 2014 r.”

Nie jest, jeśli wysokość świadczenia nie będzie w sposób krzywdzący dla opiekunów części dorosłych niepełnosprawnych różnicowana.

Art. 2:

Zawiera odniesienie do zlikwidowanego „specjalnego zasiłku opiekuńczego”.

Poza tym dodanie w art. 71, ust 2 punktu 9 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy jest jak najbardziej pożądane, stanowi bowiem zabezpieczenie opiekuna w razie usamodzielnienia bądź śmierci podopiecznego zasiłkiem dla bezrobotnych na równych prawach, jak osoby pracujące.

Art. 3:

Zmiana w ustawie w art. 81, ust. 8, pkt. 9 zawiera odniesienie do zlikwidowanego „specjalnego zasiłku opiekuńczego”.

Art. 4:

Zmiana w art. 2, ust. 6 nawiązuje do wątpliwego w świetle uprawnienia do świadczenia pielęgnacyjnego i jednoczesnego statusu osoby poszukującej pracy. Niezrozumiały jest cel łączenia tych dwóch statusów. Jedyna ewentualna korzyść wiązałaby się z posiadaniem przez opiekuna ubezpieczenia w czasie pomiędzy ukończeniem jednego okresu prawa nabytego do świadczenia, a nabyciem kolejnego prawa – przy kolejnym orzekaniu podopiecznego.

Wprowadzenie zmiany może mieć wpływ na statystyki wskazujące ilość osób nie podejmujących zatrudnienia jednak to przypuszczenie i nadal nie tłumaczy celowości zmiany.

W art. 3a nieuzasadniony pkt. 3 – z powodu uchylenia pkt. 2 w ust. 2 ustawy zasadniczej.

Art. 6:

Absolutnie niezrozumiały artykuł, dotyczący praw nabytych i ich przenoszenia na kolejne okresy po wygaśnięciu:

Ust. 1 – czy również w przypadku orzeczeń wydanych bezterminowo?

Ust. 2 i 3 nie ma uzasadnienia, ponieważ dotyczy świadczenia pielęgnacyjnego w różnych kwotach, a takie byłoby niezgodne z art. 32, ust. 1 Konstytucji.

Ust. 4 dotyczy zbiegu statusów opiekuna i osoby poszukującej pracy. Niezrozumiały.

Art. 7:

Ust. 1, 2 i 3 winny dotyczyć wyłącznie osób, które po wejściu w życie ustawy mają nabyte prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego na czas określony. Wraz z nabyciem kolejnego prawa powinny być objęte nowymi przepisami.

Osoby mające przyznane prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego bezterminowo – również pobierające rentę, emeryturę i inne – powinny mieć możliwość nabycia uprawnień zgodnych z nową ustawą w określonym czasie – na przykład w ciągu lat 2, ewentualnie na nowych warunkach, jak choćby komisja weryfikacyjna osoby niepełnosprawnej pozostającej pod ich opieką.

Ust. 4, 5 i 6 w odniesieniu do poprzednich zdają się zbędne.

Ust. 7 dotyczy zbiegu statusów opiekuna i osoby poszukującej pracy.

Art. 8:

Należałoby uzupełnić o informacje dotyczące lat kolejnych bądź zawrzeć go w art. 17, ust. 6.

Niewymienione zmiany nie budzą większych zastrzeżeń ani powodów do komentarza.

PODSUMOWANIE

Nowelizacja w większej części jest nie do zaakceptowania. Wprowadzone zmiany formalnie zdają się być dostosowane do wyroków TK, niemniej faktycznie przy realizacji nie tylko nie spowodują ujednoczenia w zakresie kwoty świadczenia pielęgnacyjnego dla opiekunów osób dorosłych, niezależnie od momentu powstania niepełnosprawności, ale wręcz multiplikują liczbę grup opiekunów, wprowadzając różnice w kwotach i zasadach przyznawania świadczeń, korzystania z praw nabytych bądź nie, przenoszenia praw nabytych na kolejne okresy, po wygaśnięciu poprzednich.

Dodatkowo wprowadzają chaos w statusach świadczeniobiorców, bezrobotnych, poszukujących pracy, ubezpieczonych z tego czy innego źródła.

Wprowadzenie kryterium dochodowego, o ile z pewnych względów wydaje się uzasadnione, o tyle jego kwota już nie. Karygodne zaniedbanie w zakresie metod ustalenia tego kryterium, brak badań empirycznych, brak konsultacji z konkretnymi grupami społecznymi, dających obraz realnych potrzeb, związanych z konkretnymi niepełnosprawnościami czy chorobami, opieranie się na kryteriach GUS, dotyczących znacznie szerszej grupy

potrzebujących, przy niewielkich tylko zmianach wprowadzonych przez pracowników IPiSS według wskazówek rządu – powoduje, że ustalony próg dochodowy jest niewiarygodny. I – zdaniem wszystkich wypowiadających się w temacie osób ze środowiska niepełnosprawnych i opiekunów – zdecydowanie za niski.

Rozwiązań faktycznie, realnie korzystnych jest niewiele. Uzasadnienie zmian niedokładne, niepełne i mało wnoszące. Całość nie nadaje się do wprowadzenia w życie, za to wprowadzona – zdecydowanie będzie kwalifikowała ustawę do ponownego rozpatrzenia przez Trybunał Konstytucyjny.

Opinię ogólnospołeczną jako załącznik do niniejszej przestaliśmy w dniu 10 marca 2015r., sygn. 499/15.

Z poważaniem

„Niepełnosprawność – Jeden Front”